

Kaleidoszkóp Tolnai Ottó:

és vízililom A pompeji szerelmesk Alexandra, Pécs, 2007.

„Krisztina új kaleidoszkópjáról semmi információm, ám én már rég azon keresztül nézem a világot, rég abban rázogatam-rendeztetem színes üvegcserepeimet, mert ha jobban meggondolom, nincs is másom. Mint egy marék üvegcserep. Krisztina majd erős keretet készít nekem, s immár biztos pályán forgathatom végtelen a semmis, színes cseréphalmazt.” Ilyen kaleidoszkóp Tolnai Ottó regénye (regénye? elbeszélésfüzére? esszénovella sorozata?), *A pompeji szerelmesk* is. 1999 és 2006 között született tíz fejezete, de nem tíz története, hiszen ezek a történetek egy-egy fejezetben is továbbtagolódnak kisebb jelene-teké, ugyanakkor mind össze is függnék egyetlen egész- szé. A Tolnai belső kaleidoszkópjában forgatott színes cserepek, töredékek újabb és újabb konstellációkká áll- nak össze, miközben egyes részeik változatlanok. Állan- dó részletek felbukkannak, megcsillannak, más és más oldalukat, tulajdonságukat mutatják, így alakulnak újjá az egészek. Bélyegek és bélyegyűjtők, a Tolnai Lexi- kon, a „Neces uci u moj roman! (vagyis: „Nem kerül- sz be a regényembe!”) mondat, a karfiol, Kosztolányi, Csáth Géza, a Vértó és a Homokvár, a lila és az indigó színek stb. bukkannak elő a különböző történetekben. Mintha bűvópatak mellett haladna az olvasó, és ez a foly- dogáló víz: az író élet-írása. Mert hiába illik a fikciót és valóságot elkülöníteni egymástól: *A pompeji szerelme- sekben* nincs szerepe e szétválasztásnak.

Így ír a vízililomról: „Gatyára vetkőzöm, beme- rész- kedem, próbálok gyorsan kicibálni néhányat, de csak hosszú kínlódás után sikerül felszakítanom egy-két szá- lat az észbontó rizómaszövedékből. Hiszen ez a rizóma (minden filozófiai kategóriát így, a terepen kellene ta- nulmányozni a filozoptereknek), morfondírozom nya- kig vízbe merülve immár, hihetetlenül összefüggő szö- nyeget képez. Semmi sem tagolja, határolja...” Tolnai Ottó regényében hemzsegnek az ismerősök: a rokonok, a rokonok barátai, a rokonok barátainak rokonai és így tovább. Egy idő után összekeverednek az idézett írók- kal, felbukkanó festőkkel, kritikusokkal és más művé- szekkel, ezek pedig a regényszereplőkkel, és így hatal- mas arcképcsarnokká nő a szövegfolyam. Bravúrosan, egy-egy tollvonással megrajzolt arcképek ezek, a helyi gesztenyeszedő embertől Ivo Andriçon át Szanitter Ti- bikéig, az apróságok, a részletek hősei, infaustusok szinte mind. Az elbeszélőt körülvevő millió hősei, a mű- vészet közismert alakjai és a regényszereplők arcai, sor- sai keverednek össze, kibogozhatatlan vízililom-

szövedékké. Hiába tagol a szöveg: egyszerre feltűnik egy korábbi történet, szereplő, tárgy vagy fogalom, és összeköti a korábbit a későbbivel, összecsomózza egészzé. A sárga vízililom szőnyeg éppoly összefüggő, határtalan és kibogozhatatlan, ahogy Tolnai világa is.

„Gorotva egyszer látta, amint, titokban, Girizd a bor- bélyollójával kivágta a Magyar Szóából a parlament Duná- ban tükröződő képét.” Ez a regény nem csupán játszódik valahol, hanem mintha folyton tekintene is valahová, szár- nyal a helyszínek között. A nézőpont nincs letűzve, és a te- kintet iránya sem. Talán Palicson játszódik, történik „leg- inkább”, de ugyanúgy Pompejiben is, az Adria mellett, az Anyaországtól délre, a Vajdaságban, magyarok közt, Avignonban, Szarajevóban és Mosztárban, Budapesten, a beszélő lakán: a Homokvárban, Kanizsán, Szabadkán, Horvátországban. Nem hontalan, éppenhogy legyökere- zett, de az összes helyszínen, kultúrkörben egyszerre, fe- lettük, rajtuk átívelően. És nem egészeket látunk: a helyek árnyát, tükröképét csupán, borbélyollóval körbevágva.

A történetek egy-egy nagyobb fejezet-egységen belül általában szabályos közönként követik egymást, és ne- hezen találunk kapcsolatot két rész között, legtöbbször még nehezen sem. „Ha rábólintok, maga Klapka úr is fogadott volna, ott székel valahol a Lánchíd körül. Elemér harmadik hete volt gipszben.” Az asszociációs ugrások villanásszerűek, szép feladat elé állítva az olva- sót. A megértés nem azonnal, hanem legtöbbször a fo- galmak, személyek, tárgyak újra felbukkanásakor törté- nik meg, a cserepek lassan állnak össze egészzé. Ahogy azonban haladunk előre a szövegben, ahogy megismer- jük ezt az írói világot, már egy félmondat is elég a meg- értéshez. A szemünk előtt áll össze a történet, a semmis, színes cseréphalmazból, az író szándéka szerint.

Tolnai Ottó elbeszélője gyűjtögető. Gyűjti a bélyege- ket, a lepkéket, a lexikonokat, gyűjti az embereket, a sor- sokat, magába gyűjti a tájakat, hangulatokat, kultúrák ízeit, gyűjti a művészet szerteszóródó darabjait, a képeket, szobrokat, írásokat. És az összegyűjtött halomból felépíti sajátos kaleidoszkópját. „Hallom finom zaját, akárha a csillagok pályáját... Olykor úgy tűnik nekem, az Isten is egy vásári kaleidoszkópban rázogat bennünket.”

Urbán Péter

**A Magyar Napló novemberi számának
bemutatóját 2007. november 14-én,
szerdán 18 órakor tartjuk
a Téma Kávézóban.
(1126 Budapest, Márvány utca 48.)**